

ЖЕНСКИ СВЕТ

ЛИСТ ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА.

В Л А С Н И К:
ДОБРОТВОРНА ЗАДРУГА СРПКИЊА НОВОСАТКИЊА.

ИЗДАЈЕ И УРЕЂУЈЕ:
АРКАДИЈЕ ВАРАЂАНИН.

Издази: Сваког 1. дана у месецу по ст. кал.

Цена: на годину 3 круне; за Србију 3½ динара.
За све остале земље 3½ франка у злату.
Поједини бројеви 30 потура.

Претплата, рукописи и све што се тиче листа, шаље се на уредништво Нови Сад (Ujvidék).

Други конгрес чехословенских женскиња.

Јубиларна прослава шездесетогодишње владавине нашег премилостивог краља, Њег. Величанства, Франца Јосифа I., дала је повода нашој чешкој браћи, да у своме Златном Прагу приреде величанствену изложбу свога духовног и физичног савршенства, која је са своје лепоте привукла пажњу читавог образованог света. Та ретка владарска прослава дала је повода тој нашој браћи, да приреде и неколико словенских конгреса, којима је смер, да слију срца свију Словена у један осећај, да се међусобно помажу на културној и привредној утакмици. У ту цел сазвале су и наше сестре Чешкиње други конгрес чехословенских женскиња у Златном Прагу, који је између 4. и 7. јула о. г. по нов. кал. (21. и 25. јуна по ст. кал.) одржан и који је претресао врло важна питања, што засецају у живот и рад словенских женскиња. Овај конгрес може се сматрати као увод оним велеважним конгресима, што су за тим следили и што су са своје значајности привукли пажњу целог словенског, па и осталог света.

Већ уочи недеље, 4. јула по н. к., на оном првом састанку женскиња,

који је одржан у дивно искићеним друштвеним дворанама спалене улице, видело се, да је ово импозантна појава, која је кренула васколико словенско женскиње на озбиљан разговор о задатку женскиња у друштву, на дому, у држави, у култури и привреди.

Многобројне и одличне гошће беху на том састанку поздрављене усрдним добродошлицама: од заштитнице чешког женскиња, г.ђе Кленке пл. Властимил и од председнице средишњег савеза чешких женскиња, г.ђе Зорке Ховоркове, (Српкиње по рођењу), као и од г.ђа: Ебллове, Хавелкове и Пуркинове.

Ванредан утисак учинио је тога вечера на госте и публику венац по лепоти бираних девојака обучених у дивно шаренило словенских костима, које су госте дочекале. Ту беху заступљене Рускиње, Пољкиње, Српкиње, Бугаркиње, Хрватице, Словакиње, Словенкиње и Лужичке Српкиње једна лепша од друге, а костиме је дала из своје збирке, г.ђа Водваршкова.

На том састанку видесмо од знаменитијих личности, г.ђе: Јурич Загорку из Загреба, Делфу Иванићку из Београда, г.ђицу Степку заступни-

цу Дрaжђанског »Сокола«, г-ђу Шампл из Лизисцанка, изасланицу бринског и будвајског друштва: „Весне“, професора: г. Јарника, г-ђицу: Видеманову књижевницу из Брна (Брина), гимназијског професора Ј. Левестана из Толтаве и др.

Брзојавних поздрава било је из Београда (5), из Пољске (2), из Ческе (небројено). Прочитан је поздрав и грофице Л. Н. Толстојеве, која жали, што не може лично да учествује на конгресу из разлога, што јој је муж (славни филозоф и књижевник гроф Л. Тостој) слаб, те не може да га остави.

Састанак се разишао тек дубоко у ноћ тога дана.

За недељу и понедељак одређени су за озбиљан рад и утврђен је овај програм:

У недељу у 9 сати пре подне да буде састанак у дворани старе варошке куће. Тамо ће поздравити госте свечаном песмом, г-ђа Зорка Ховоркова предсеница »Ústřední Spolek českých žen«. Затим ће декламовати г-ђа Паула Матернова: »Výzva k' ženám« из последњег спева Св. Чеха. — О теми: »Жена«, говориће списатељка, г-ђа Божена Викова-Кунетицка. — »Досадањи рад ческе жене, њен садашњи и будући задатак«, говориће г-ђа Е. пл. Пуркине. — »Позив и духовни рад женскиња у породици«, списатељка г-ђа Терезија Новакова. — »Жена у породици и домазлуку«, списатељка г-ђа Милослава Прохаскова. »Потпуна равноправност човека и жене«: г-ђица Шилна.

После подне истог дана говориће се о темама: »Жена у породици и кућарству«, г-ђа: Карла Саркова. — »Здравственост (санитас) и подизање домазлука«, »Реформа женских погледа на горње питање и заштита деце«, списатељка г-ђа Ирина Шнајдауфова-Чадова. — »Буђење љубави у деце према животињама«, списатељка г-ђа Паула Мудра, »Баштованство а нарочито цвећарство код

деце«, професор др. Ј. Урбан-Јарник. — »Жена на националном пољу«. »Пољкиња као мати: Жена као укућанка«, г-ђа Пелда-Смишкова. — »Жена на народносној њиви«, г-ђа Франциска Вишњакова. — »Васпитање деце на народносној основи«, г-ђица М. Марушкова. — »Рад на привредном пољу«, г-ђа Попелка Бирианова и г-ђа Карла Самкова.

У понедељак пре подне да буде састанак у великој дворани трговачке и обртне коморе а говориће о темама: »Етнографски рад«, г-ђа Барб. Хоблова. — »Тежње Ческиња на литерарном пољу«, списатељка г-ђа П. Матернова. — »Суделовање на политичном животу народа«, г-ђа Олга Странска. — »Жена на социјалној (друштвеној) радњи«, и »Реформа о бризи за децу«, дворски саветник др. Јован Дворжак. — »Заузимање за сирочад и напуштену децу«, г-ђица Марија Стајскалова. — »Туторство међу женама«, судски пристав г. Пшорн. — »Судбина народа у рукама жене«, г. Фр. Прохаска. —

Истог дана после подне да се продуже расправе: »О заштити занемарене деце, поглавито девојака«, учитељица г-ђица Ружа Јонашова. — »Заштита материнства« др. Е. Возабова. — »Сопствено морално васпитање у опште«, списатељка П. Мудра. — »О законитој заштити женскиња као жене, које су изложене проституцији (прељуби)«, г-ђа Ема Лошкакова. — »Борба против алкохола (опојних пића)«, др. Ел. Возабова, професор др. Кабрхел и г-ђа Литка Утлерова. — »Наше тежње«, г-ђица Фринтова.

Прашке новине хвале, да је први дан конгреса протекао у потпуној хармонији и пуном достојанству. Говори и поздравни одговори су потпуно оном високом циљу, коме је овај конгрес намењен. Нарочито истичу говор, г-ђе Матурове, пун поезије и топлих осећаја, којим је поздравила госте и у којем је истакла важност

жене, а нарочито словенске жене као идола љубави. За тим говор г-ђе Зорке Ховоркове, председнице савеза ческих жена, којим је поздравила госте као домаћица. На њен предлог је акламациом бирана г-ђа Кленка пл. Властимил за предсеницу, а за почасне председнице такође на њен предлог биране су: г-ђе: Делфа Иванићка из Београда, Јурић Загорка из Загреба, даље: кћи књижевнице Божене Њемцове и Б. Хоблова, заслужне раденице на пољу етнографије. Заменик градоначелника прашког, г. Јирусек поздравио је такође конгрес и изјавио, да прашко варошко представништво радо прима заштиту над конгресом, јер поња и уважава важност и задатак његов. Он је (конгрес) важан по добро и напредак целог народа, кад се бави тако лепим и племенитим питањима и пожелио је конгресу најбољи успех.

Дописници хвале даље говор знамените списатељке Божене Викове-Кунетицке, који је био пун топлине, лепе округлине и заноса и у којем је приказала жену, а нарочито словенску жену у друштву и народу. Она је нагласила, да живот женин служи с болом и тугом развиту човечанства и то не у правцу уништавања него у облику подизања и стварања. У том су, вели, све жене једнаке, и наш је задатак, да истичемо ту љубав, која нас носи на путу те највише врлине. Хвале даље и остале говорнице, а истичу и говор госпође Делфе Иванићке, којим је изнела живот и рад жена Српкиња и у којем је истакла, да се ческа литература с љубављу негује и шири у Србији.

Велико је интересовање побудило и писмо грофице Софије Толстојеве, којим је поздравила конгрес и у коме је своје сажалење изјавила што не може да учествује на њему.

У опште чески и страни листови говоре, да је овај конгрес у пуној снази изнео важност жена и њеног за-

датка и да су предавачи потпуно успели, да положај жене у друштву, породици и народу прикажу као важну чињеницу.

Уторак и среду 7. и 8. јула п. н. кал., продужене су седнице конгреса у истом локалитету, у којима су пред многобројном публиком одржана предавања: О форми криминалног поступка (др. В. Бучек); о одношајима женских лекара (др. Лакашева); о одношају и захтевима учитељица (гђица Божана Зелинкова, учитељица); о одношају поштанских женских чиновника (гђица поштарка Херма Хемеровва); о организацији соколица (гђица Томкова и г-ђа А. Марикова); клерикализам и жене (др. Вера Бабакова); о продужењу грађанских женских школа (гђица Божана Зелинкова); реформа школе за материнство (гђица Фр. Речкова); о вишем женском образовању (гђица Зденка Видерманова); о универзитетском образовању женскиња (гђица др. Фишерова); „Друштвени задатак модерног лицеума“, „Квази Коедукацион“, — „Интерес учитељица за стране језике“ (др. Окт. Вагнер); о занатлијским школама за девојке (г. инспектор Лудвиг Вајгнер); телесно вежбање код девојака с обзиром на гимнастику (проф. г. Криштоф); „Клерикализам и девојачко васпитање“ (г. директор Тузек); о политичном образовању женскиња (гђица Бох. Соколова); женскиња у грађанском и криминалном праву (др. Ед. Кернер); једнакост женскиња на политичном пољу (др. Ед. Кернер); сарадња женскиња у општинској управи (др. В. Бучек); законита заштита за женскиње (гђица Хребикова); слободна мисао и женскиње (др. Т. Бартошек).

У среду после подне држале су секције своје седнице; а у четвртак су испратили госте.

Разуме се, да су за то време држани заједнички ручкови, приређивани излети и представе позоришне гостима у почаст.

Овај је конгрес значајан по раду,

по спреми, коју су ту истакле женскиње и по међусобном одношају који се ту први пут истакао и приказао у свој својој снази међу словенским женскињама, а кад међусобна словенска љубав загреје срца женскиња и усади се у њихове груди, онда ће лако прећи тај осећај и на остале чланове словенских огранака, којима је служио овај као и сви потоњи свесловенски конгреси у Прагу из ове године.

* * *

Овом приликом хоћемо да се додатнемо поново савеза овоостраних Добротворних Задруга Српкиња, који поново покреће загребачки „Привредник“ у свом последњем 15. броју од о. г. Он заступа мисао, да је овом свесловенском конгресу ваљало да је предходио Савез Српкиња, и да је из тих ограначких савеза потекао овај општи. Ми признајемо, да су ти разлози умесни, али све је то бадава, кад се у данашњим приликама не да извести та замисао. Зар није поштованом „Привреднику“ познато, да је Добротворна Задруга Српкиња Новосаткиња у два маха покушавала, да оснује савез овоостраних Добротворних Задруга и утрошила је на то око 500 К, и у оба пута је одбијена са меродавне стране с тим, да се у смислу државних прописа не дозвољавају такве установе. Кад се дакле није могло то постићи пре, још мање ће се моћи у ове строжије дане очекивати. С тога је изли-

шно и истицати то питање у данашњим приликама и трошити новац, кад се за извесно знаде, да се не може остварити.

Ми морамо, дакле, према тим приликама, тражити друга пута и начина, да дођемо до својих заједничких састанака и неког заједничког рада, а за то могу бити погодни наши петогодишњи састанци, које је покренуо г. др. Милутиновић из Панчева, а које је Добротворна Задруга Српкиња Новосаткиња прихватила. На тој основи можемо од времена на време одржавати своје заједничке састанке, као неке конгресе, у којима ћемо претресати општа питања, што засецају у делокруг оваких задруга, а од општег су значаја. За то ће нам дати повода оне своте, које ћемо, ако све задруге прихвате, имати да одређујемо, за које ћемо цели и чему их наменити.

О формалном савезу овоостраних Добротворних Задруга Српкиња не може, према оваким приликама, бити разговора, те то питање ваља скинути, бар за сад, са дневног реда. Зато треба прихватити петогодишње састанке, и зато молимо поново све наше овоостране Добротворне Задруге Српкиња, да прихвате предлог г. др. Милутиновића и да се придруже решењу наше новосадске задруге, те да већ ове године отпочну приређивати забаве на ту цел или у своме буџету да почну одређивати извесне своте за опште народне интересе. То је наше мишљење.

БОЖАНСТВЕНА ПОЕЗИЈА.

*У метежном овом временоме свету
У животиној шамној овоземној ноћи,
Знадем једну звезду бесцену и красну,
Блиставу и сјајну од чудесне моћи.*

*Зраци су јој блати исплетени дивно,
Од одиља дојдет дијаслова права,
Ма ми мудро верно овоземне путе,
Благодатним сјајем свећер озабава!*

Т. Бечеј.

*Звездо моја дична, бесцена и красна,
Дома мога врли, крпки заштитнице,
Звездо моја мила, блистава и сјајна,
Славни дојдет свети првомучениче!*

*Научи ме, да ти из дна срца мога
Неуморно кличем: „Авала ти и слава!“...
Јер, што моја душа храм је Божјег мира,
Заслуга је твојих светих молиштава!...*

Хришћанка.

Женско питање.

(Посвећено мојим милим родитељима).

[Свршетак].

III.

Постоји једна чудновата раса мужева, која је тог уверења или неуверења, да им женидба одузима слободу, те би исти губитак да изравнају несношљивим кињењем своје жене; такви мужеви су или моралне пропалице, или су слушајући на провадиције себи такову жену изабрали коју нису довољно познавали, те су диференције брзо избиле на површину брачног живота. Но и овај последњи случај против њих говори, те у њему и опет видимо безобзирну нехатност и непоштовање женског пола и брачног живота.

Како је могуће, да муж своју слободу жртвује тиме ако поред себе има једну племениту душу пуну осећаја и љубави, једног вредног друга, који га милим речима, с осмејком и ведрим челом очекује, с искреним пољупцем дочекује, који му својим топлим уснама брише с чела тугу и дубоке боре тешке животне борбе, те га замореног у миран и уредан дом, пун чистоће и радости увађа, да се одмори и подкрепи за даљну борбу узбурког животног мора; зар да је то губитак слободе, зар да су то тешки ланци, та зар то није највећа гаранција за сваки напредак и срећу?!

У руке наших женских је положена срећа брачног живота. Већ у раној младости би им требало улили љубави за ред, чистоћу и рад, јер су позване да свесно поделе живот, да чистом душом и искреном љубављу посвете заједнички дом, те да га својим углађеним осећајима подигну на ступањ основе сваког државног и народног живота.

Но како да испуне све дужности, чиме да удовоље овим преким потребама ако млађано доба у нераду, безукусном луксусу и лености провађају? Мртва ће им бити душа, јер нерад

убија и душевни а и физички живот; разорена ће им бити душевна хармонија, а сваки трун идеалног осећаја ће за свагда ишчезнути! Или можда и нису такве, него их само ружи заваравачућа маска несталног модернизма? ... Но како било да било, да само и најмање прислушају на речи чистога срца и здравог разума омрзле би изроде нервозног и луксузног модернизма, те би тада у сасвим другим бојама угледале оне свет а свет њих. Омање трзавице брачног живота не стоје у никаквој вези са начином развитка такозваног феминизма, те је погрешно схваћање, да ће тим трзавицама теорија феминизма на пут стати. Феминизам само са културно-повесног гледишта пружа интересантна дата, но као прелазна грозница ничега нам доброга не носи, јер у својој заслепљености лакомислено руши светињу брачног живота, те тиме безобзирно напада и на онај узвишени одношај који између матере и њене дечице постоји.

Да ли је у стању трезвен мушки женско биће таквих назора поштовати?

Та шта је управо оно што женску милом и привлачљивом чини, шта је оно што мушки у њој не само љуби него формално обожава, шта је управо оно, што ју од њега разликује?... То је њено нежно срце, пуно чистих и племенитих осећаја, то је њена оданост и узвишена тежња за лепим и добрим, то је њена неизмерна љубав према својој деци и њено беспримерно самопожртвовање, којим своју децу одхрањује. Душевна снага спојена са нежношћу и одабраношћу мисли, то је важан фактор који брачни живот и онда испуњава задовољством, када младост, лепота и остале спољашне особине нестану.

Но мисли и цео душевни расположе-

жај модерних девојака је у тој мери испостављен из свог оригиналитета, толико је празан и површан, да би човек у најбољем случају морао помислити, да тиме ваљда саме на себе бољи утисак чине, јер су пуне „шика“. На разборитог мушког ништа не упливише одвратније, ништа га не одвраћа у тој мери од женидбе, него баш то перверзним мислима почињено душевно самоубијство модерне женскиње, њене нечувене раскошне „потребе“ и пасије, јер тражећи у њима доброту и оданост наилази на крути и бесмислени формализам, који потискује здраву наивност и строгост карактерног изобраења!

Српкиње за Бога! Будите просвећене, гајите у себи чисте осећаје љубави према свему ономе, што је трајно лепо и добро, љубите озбиљан рад и лепоту колико у природи толико у мислима и у друштвеном саобраћају; љубите свом снагом ваших урођених и присвојених добрих својстава потлачени и тужни српски народ, учите све оно што је потребно и по знање од вредности, не заборављајте на свете традиције наших прадедова, тада ће се поред вас и наша мушка омладина отрести страног формализма те ћемо новим и здравијим полетом заједно поради на стварању чврсте и од сваке штетне предрасуде и бајке прочишћене народно-културне свести!

»Heutzutage lassen sich die Liebenden trauen, wenn sie selbst einander nicht mehr trauen.«

Не навађам без разлога овај цитат; доста верно карактеристише онај ступањ, до кога је брак под упливом „модерно-просвећених“ идеја и поред нехатности јавног мњења већ и код нас доспео.

Ако младенци већ ни при акту венчања нису једно другом одани нити искрени, ако их ни у том моменту не веже истинска љубав, него се усуђују јавно пред множином народа и пред сведоцима лагати, није ни захтевати, да им брачни живот

буде у борби за опстанак срећан и благословен и онда, када нестану гајде и звуци тамбура.

Сваким даном наилазимо на примере овакове брачне везе, а узрок јој лежи у гадној себичности, која нам је народним животом у свим његовим фазама овладала, те тиме и млађи свет упуђује на грамзљивост за титулама и иметком.

Над осамдесет процената данашњих љубавних одношаја лебди дух пустих банака и разних глупавих титула; наше девојке, ако им мираз изнаша случајно десет хиљада круна или форината, у тој се мери узвисе, да су им наши вредни и способни млади људи нико и ништа, а безброј неукусних шешира постаје за њих најузвишенијим идеалом њихове будуће брачне везе.

Но „мама“, наравно сва сретна и блажена, да има кћер тако „нобл држања“, према цени разноврсним поврћем, лептирима и папагајима „украшених“ шешира, »пеца« кога би — усрећила.

Нема сумње да на сличне назоре и код многих младих људи наилазимо; та има их много који брзо забораве како су се тешко патили са малим потпорама, те чим се дочепају каквог бољег положаја одмах то сваки »барем« на сто хиљада циља; да ли би му и иначе одговарала девојка, да ли је карактерна и изображена, то је сасвим споредна ствар за такве кратковиде паразите, од којих већина после дугогодишњег провода у културном свету не донаша собом нама прекопотребиту културу и начин углађенијег друштвеног саобраћаја, него нас »унапређује« шантанским назорима светског перверзитета и лажног модернизма, но по нашим крајевима шире исте назоре под именом »практичног смисла за живот«. Ово је срамота и сведоцба њихове душевне мизерије, јер је жалосно а по народни живот опасно, кад здрав, млад човек нема у себи толико само-

поуздања и воље за радом, да себе, своју жену и децу вредним радом издржава. „Noblesse oblige“ вели Француз, но за њега се не састоји „noblesse“ у немилостивом размећању са крваво стеченим иметком, нити му пак импонира ако шупље главе које носом небо парају, византинском надутошћу и гогинском глупошћу презиру напредни сталеж ако и не имућне но вредне омладине, те таквим моралом руше народно здравље!

Не господо и госпође! Ми не требамо у XX. веку морално-дегенерисану аристократију глупости на врату, нити нам јадна културна прошлост а нарочито садашњост нашег народа дозвољава да у руке шупљих глава и надувених бирократа полажемо будућност његову!

Српкиње! Потрудите се, те вашом умиљатошћу и енергијом прогоните из нашег народног живота злурадост, себичност, неограничену осветљивост, гадну и слепу мржњу, спољни лажни сјај, неотесаност и глупаво-безобразну надутост, прогањајте из ваше средине личности таквих »врлина«, чувајте их се, јер вам већ при изјави љубави у лице лажу, те и у том тренутку подло рачунају, како би новцем ваших родитеља своју тобож' »амбицију« задовољили! Ако тим путем будете пошле нестаће нам и из јавног живота многих пијавица, које поред лажног маркирања народу по-

требитог „рада“ жедно сисају крв народног иметка!

Истина, људи смо сви, и мушки и женске, но најцрњи је међу нама онај, који своје моралне погрешке — врлинама и вечитим правилима морала замишља и јавно проглашује.

Без телеграфисткиња, без докторица, адвокатица, без научних и поетичних жена би се друштвени живот свагда одржао, но без матере, без милих садруга, утешитељица, без женских, које у мушком његове врлине одано и искрено љубе и својом нежношћу исте врлине неопажено гаје, снаже и развијају, без таквих жена би народни живот до прага крајњег неморала доспети морао.

За такво спознање и испуњавање дужности пропаговати, то би била дужност озбиљног, приликама и потребама одговарајућег отвореног женског покрета; но овакови покрет био би у стању покренути само племените жене, које се не плаше нити се гаде материнске дужности, него увиђају, да је ово истина најтежи и најбрижнији, но узвишен позив жене. Мати не љуби нити гаји своје дете само себе ради, него га негује и васпитава за народ, а у народном раду за човечанство и општи напредак.

Деца треба да су живи споменици срећне а не ужасне успомене брачног живота.

Избрук.

Стеван М. Симуновић,
cand. med.

Рад за народ.

Под народним радом разумијева се обично у нас: учествовање у политичким питањима. А народни рад је врло разноврстан. Шта ће бити, ако сву снагу трошимо само на то, да извојујемо политичке слободе, а занемаримо сам живот народни, пустимо, да се постепено губи све оно, што карактерише Србина? Биће то, да ће се он звати Србин, али неће имати ништа свога, неће се ни у чему разликовати од онога, чије обичаје, но-

шњу, па чак и језик мало по мамо прима. Празно име последије ће лако и замијенити, а онда: »и биће људи, ал' Срба неће« — Ужасно заиста, али тргнимо се, није још касно! Не презиримо онај ситни народни рад, од кога баш и зависи будућност народа. Учитељи, свештеници, занатлије, умјетници, трговци, научењаци сви можете, сваки на свом пољу допринијети, да се одржи оно, што је једно и здраво, да се усаврши што је

у зачетку и да се поправи, што је рђаво. А ви српске кћери и ви можете много. На посао само, ево вам неколико предлога:

Чувајте чистоту српског јевика! Ви сте највише криве, што су се увукле многе туђе накарadne ријечи у наш лијепи говор. Ви сте највише одговорне, јер од кога уче дјеца говорити? Од мајке. И не вели се очински језик, него матерњи језик.

Српкиње! Узмите се у памет! Избаци-те из нашег красног језика:

штрикање,	кад имамо	плетење,
штикерај,	„ „	вез,

квартир,	„ „	стан,
авлија	„ „	двориште,
форханге	„ „	завјесе,

супа, цушпајз, кнедле, рингла, штримфле и т. д. и т. д., кад све можемо замијени-ти лијепим мелодичним српским називима. Још: чувајте народну ношњу! Нека се бар по селима одрже лијепа, животописна одијела што их на дому израђују вриједне руке. Да не дајемо своју муку туђину, за његове лоше фабрикациије.

Развијајте, оплемењујте народни укус!
Чувајте народне обичаје! Аманет вам!

Дол: Музла.

Ј. А.

ТЕК СЕ ДАНАК УКАЗАО.....

Тек се данак указао
И сунашце умиљато —
А већ оном небу горе —
Отишло је молба јато.

Молио је боник Бога
Да му крепост, здравље даде;
А паћеник молио га —
Да му скине тешке јаде.

И сиротан онај пуки
Сетио се Творца с' неба,
Па га моли да му даде —
Да заради суха хлеба.

Опет онај вредни ратар
Молио га с пуно воље —
Да са неба пусти дажда,
Да му усев пође боље.

А било је кад некога
И таква судба клета —
Молио је Свевишњега
Да га скине с' овог света.

Сваки нешто желео је
Са осветком рујне зоре;
Сваки нешто молио је
Оног Творца одозгоре.

А Господ им рече благо,
Кад им молбе саслушао:
»Будите ми задовољни —
С оним што вам будем дао!«

Горњи Милановац.

Влада М. Луњевица.

Конгрес талијанских жена у Риму одржан од 10. (23.) до 17. (30.) априла т. г. (Свршетак.)

У одејеку за књижевност и дијешност др-жала је говор госпођа Ема Рожа Мађиори, у ком је скоро одбијала потребу феминизма. И заступник Соино говорио је. У овом питању учествовале су многе политичне личности, међу којима и Гвидо Бафели. Из тога се отвори жива дебата о питању „Жене у журналистици“,

особито између двају колега, Биаденија и Вешориа. Разговор се поглавито водио о томе, да ли жене журналисткиње имају засебно удру-жење или да се имају спојити са већ постоје-ћим удружењем штампе. Попримљено је прво т. ј. у одејеку игијене отегла се на дуго и на широко расправа, како да се сузбије туберку

лоза, те су прихваћени многи сходни, закључци, који смјерају на то, да се том злу успјешно доскочи.

У одсјеку *јуридичном*, којем је присуствовао већи дио конгрескиња, послје дуге дебате, у којој су учествовали и заст. Сонино и проф. Биванте, прихватио се сљедећи предлог дневног реда: „Одсјек правни изражава жељу, да завод за овлашћење женидбено буде укинут и да се на његово место установи фонд (заклада) за спајање (винкулирање)“. У овом одсјеку проф. Новаро потакао је неопрезно једно скакљиво питање, које није било на дневном реду, а то је питање о разводу брака. Проф. Новаро је у свом говору доказивао, да се црква римска не противи разводу брака, те у ту сврху наводи цитате и повјесне чињенице. Предсједништво нашло се у неприлици с овим питањем, особито кад је устала контеса Сдерини, да протестира против мнијењу да се црква не противи разводу. Предсједница др. Лабриола вјешто је знала ово питање уклонити с мотивацијом, да овако знаменито питање још није било довољно проучено, те се одгађа за које друго засједање конгреса.

Дне 15. (28.) априла сву је позорност конгрескиња повукло на се у одсјеку за одгој (изображење) и поуку, питање о религијозној поуци у школи. Чим је гђа Поне почела читати своје извјешће наста велика навала у дворани, те кроз кратко вријеме је била дупком пуна света; да се је бацило зрно проса не би пало на тле него на коју чланицу конгреса, а и трибуне биле су препуњене. Запетост, пажња и тишина, што је владала за вријеме читања извјештаја, не да се описати. Присуствују овој сједници и неке особите личности као заст. Сонино, Рота, Лолени, Мацца и други. Како су редом извјеститељице узимале ријеч и читале своје извјештаје, тако су се изредила бурна одобравања уз споредично против демонстративно психање. Пријавило се било до двадесет извјеститељица, али разумје се, да све нијесу могле доћи до ријечи. Госпођа Бонети рече, да рационализам неће замјенити религијозно чувство и да религијозно чувство не може бити него лично, дакле не у школи, него у породици има се наук вјере поучавати. Даље захтјева, да поучавање свеучилишно има се поунити катедрама богословије. — Госпођа Франц рече, да за овај конгрес вреди начело: „Чините другима

оно, што желите да вама други чини“, као што је рекао Исус Христос. Чим је то изрекла с једне стране слиједи бурно одобравање, дочим с друге стране слиједи скикање и психање. Од некле чују се ријечи, није истина. То је први рекао Конфучје! Коменти и прекидања укрштавају се. Предсједница није у стању да толику узбуђеност и жагор утиша. Све присутне конгрескиње су на ногама а неке попеле се на столице. Озго с трибуне одобравају или псичу. Слиједи неки кратки одмор.

Када се успоставио мир и настала тишина узе ријеч гђа Балди да просвједује (протестује) против тврдњи, да католички хришћани нијесу одгојитељи те нагласи: Ваља се сјетити, да су католици први били, који су одгојили сељаке. Ове ријечи подигоше на ново буру. С више страна чује се: А социјалисти? Неке госпође вичу: Не! не! били смо ми! (католици). Госпођа Добели узима ријеч и у свом кићеном говору истиче да треба поштовати слободу сваке савјести у заметку. Госпођа Малнати поднаша предлог за дневни ред, у ком тражи, да се поштују свачија мнијења, али да се мора поштовати и слобода савјести код младости т. ј. кад се почиње да развија. — Већ је 12¹/₂ сати по подне прошло било и многе чланице желе да се пређе на гласање. Влада велика конфузија и забуна. Кад се је накањивала предсједница да стави на гласање предлог гђе Малнати, узе ријеч гђа Шиф. Предсједница видјевши да је касно, позива све говорнице да буду што краће и пошто су се неке говорнице изређале, ставља на гласање предлог гђе Малнати, али напомену мушким члановима конгреса, да они не могу гласати. Услијед ове изјаве предсједнице понови се велика бука и узбуна, прави дар-мар. Многи мушки чланови устадоше узрујани, показаше своје чланарске тескере и стадоше протестирати с подигнутим гласом. Заст. Лолени тражи ријеч за прешњи предлог. Све госпође, које су противне поуци науке вјере у школама праве буку и протестују; дочим друге бурно аплаудирају. Озго из трибуне новинара једна госпођа тражи на сав глас ријеч, то је докторица Монтесори. Она рече: Мушки не могу захтјевати да гласају, зато што су платили само десет лира (чланарине). То је мало! Дочим су они што нам крате право гласа и избора! На ове ријечи многе конгрескиње одобравају. Многи мушки вичу: али и ми смо да вам се даде

право гласа. Конфузија је и врева на врхунцу. Предсједница прекида сједницу уз буку и протест присташа за предлог Малнати. Вичу: Страх вас је. Хоћемо да гласамо! Сред те вике и шкрупота заузима предсједничко мјесто контеса Столети уз велико одобравање, ослови конгрески одсјек овим ријечима: По правилнику мушки чланови немају право говорити док нису позвани од предсједништва. Гласање о овоме предлогу одгађа се за пленарну сједницу. — Жива узрујаност слиједи. Неке госпође протестују зато, што је баш у овоме питању мушкима ускраћено гласање. У прекрцатој дворани настаје опет узбуђеност и врева. Трибуне, на велико чудо опажа се, да су испразњене, јер су све госпође сишле у дворану мислећи, да ће слиједити гласање. Послије дугих комената дворана се испразни око 3 сата по подне.

Око 5 сати по подне конгрес се састаде у пленарну сједницу. Дворана је препуна а и трибине су претрпане. Конгресу присуствује и заст. Сонино, Барзилај, Галини, Лучиферо, Лоллини, сенатор ди Веноза генерал Понцио Веља и кнез ди Кашано. — Контеса Спалети предсједница устаје и изјављује, да ће ставити на гласање предлог гђе Малнати о поучавању науке вјере и да мушки могу гласати изјављујући да се и она с тим предлогом слаже. Затим ставља на гласање речени предлог дневног реда, који гласи: „Конгрес жена талијанских, поштујући освједочења, било религијозна, било политична, сваког одраслог, те поштујући и слободу дјецe и младости, да би у будуће без икакве притрве и утјецаја могла се оријентирати у слободном бирању индивидуалних начела у погледу свог моралног понашања, изражује своју врућу жељу: да основне школе буду ексконфесионалне, да у изузетним (спручним) и ш. д. и у вишим школама буде уведен сасвим објективан наук вјере дошмичних постојећих конфесија у одношају његове досљедности и његове замашистости друшћевне“. И први и други дио овог предлога буде усвојен једногласно. Успјех гласања, који бива живо одобран, јест предмет живахних расправа и комената. Контеса Спалети изјављује, да је била за предлог Малнати у знак поштовања своје религије, јер ова треба да бива поучавана у кући од матере (одобравање).

Гђа Добелли узима ријеч да честита конгресу што је усвојио предлог о предмету дневног реда, јер тим се циља да се сачува слобода савјести и освједочења будућих поколења.

Било је закључено да се поздрави отеутна књижевкиња Ада Негри.

Дне 16. (29.) априла у одејеку за књижевност и дијешност говорио је заступник Росади а поред многих женских и мушких чланова, који су говориле о многим предметима говорио је и Анђело Орвието. На завршетку је примљен предлог дневног реда, да се очува естетичност и укус у талијанским градовима, проматрајући, колико може дјеловати крјепко заузимање госпођа, да се очувају исторични и умјетни споменици.

У одејеку за игијену, након претресања о сузбијању туберкулозе, стављено је на дневни ред питање о алкохолизму, те послије дуже дебате, била је прихваћена слиједећа резолуција: „Одејек за игијену првог народног конгреса талијанских жена, узев у обзир да велику важност треба обратити алкохолизму и његовом разорном упливу у етиологији туберкулозе и у дегенерацији исказује живу жељу, да у светачним данима продаја алкохоличних пића буде забрањена, а продаја истих ограничена по дукћанима.

У јуридикном одејеку расправљало се о мучењу дјецe. Особито се истакла својим говором маркизица Луцифери. Најпослије био је прихваћен слиједећи предлог дневног реда. Одејек јуридикни и ђудоредности изражава топли жељу, да се што боље одбране дјецa од мучења и да се проуче па и измјене неки чланци казног законика.

У одејеку нега и добротинство развила се знаменита расправа о женама, које негују болеснике (о болничаркама). Госпођа Геисман у кићеном свом говору истиче мане милосрдних сестрица и лаичких (свјетских) болничарака. Устаде у обрану овијех гђица Деншице болничарка, која својим говором успјешно доказа, да су болничарке организоване према своме високом позиву. Госпођа Геисман у свом одговору није задовољила публику, кад је хтјела своје субјективно и слабо темељито мнијење о болничаркама да образложи тобож тим, да она није намјеравала говорити о болничаркама од заната, него о болничаркама апостолата.

Вриједно је споменути, да је докторица Моншесори држала врло важну конференцију о сексуалној ђудоредности.

Дне 17. (30.) априла конгрес је држао своју закључну сједницу. Била је присутна кне-

гиња Летиција. Држани су разни кићени говори, одобравања и поздрава било је безбројно. Кад је председница изјавила, да ће се будући конгрес талијанских жена држати до пет година у Торину, настало је незадовољство и такви немир да би рекао, да су неке конгрескиње побјесниле. Било је ту протеста, вике, псикања и т. д. То је далеко! то је далеко! Зато је председница морала попустити и изјавити, да их барем привидно утиша, да ће се други конгрес држати кроз три године.

Истог дана држале су конгрескиње банкет у рестаурацији Оролођо (Restaurante Orologio) њих на броју око три стотине. За вријеме банкета владала је особита живахност. При шампањцу неке узеше ријеч, управивши поздраве дивљења и уердности контеси Спалети, председници конгреса. Неке госпође неталијанке као гости поздравише »evviva« (живјеле) госпође талијанке. Конт. Спалети захваљујући на лијепом поздраву и на љубазним изразима симпатија и наклоности, у свом одпоздравном говору истакну важност овог конгреса именовавши све оне одличне госпође, које су се својим озбиљним, умним и племенитим радом истакле при овом конгресу те су допринеле, да су срећно били ријешени многи озбиљни и толики замашни задатци. Најпослије узе ријеч контеса Даниели, те предложи, да банкет управи свој смјерни поздрав и поклон краљици *Јелени*, краљици матери *Маргарети* и принцези *Летицији*. Овако је завршен први национални конгрес талијанских жена у Риму.

* * *

Ово што сам написао о овом конгресу, тек је једна блиједа слика. Ја сам ово набрчио по политичним новинама и по неким књижевним

смотрама. Моја је намјера била пружити једну слику, и ако блиједу, о високом позиву талијанских жена, о њиховој дјелатности и о њиховом племенитом мишљењу. Оне су загазиле у нека питања, која мучно ријешавају и мушки као н. пр. питање о науци вјере у школама. Примљени предлог пак о том збунио је а и задивио је цијелу Италију, дапаче и цијели свијет. Оне хоће, да се настава науке вјере искључи из основних школа и да се повјери матерама у кући. То је доиста симптоматично. Оно, што талијански парламенат није имао куражи да одлучно и потпуно ријешити, то је ријешити конгрес талијанских жена. Биће либералне, али ту треба тражити дубљи узрок и то баш да се догађа у Риму, у светом и вјечитом граду, гдје је глава западног кршћанског свијета! Сваки учинак има свој узрок. Ја овђе нећу да одгонетам ову загонетку. Откуд да је женски пол либералнији и слободоумнији од мушког? Та женскиње, које су увјек по црквама, особито овамо на западу, да дођу до таковог закључка? Кљзјем да нећу да се упушћам, како да се одгонета ова загонетка, али *intelligenti* рауса! И баш у неким питањима, у којима се причинља, да постоји нека несмислица, неки *non sens*, за таква питања опстоје, и ако прикривени, озбиљни и дубоки узроци. — Не да се затајити, да многе талијанске конгрескиње нијесу се показале широких видика, напредних, хуманитарних и естетичних намјера, чустава и идеја. Онаке племените душе не могу него само племенито и благотворно дјеловати на свако човјечије срце па оно било и најокорјелог окрутника. Бог дао да се угледају и наше честите Српкиње у многа племенита и узвишена дјела талијанских жена!

К. проф. К.

НЕВЕРА.

У Смиљиној се башти
Цвеће тужно вије,
Од недеље га јоште
Ни залила није.

Мора бити да јој је
Сињи јад на души,
Све јој цвеће клонуло,
— Рузмарин се суши!

Ено је, где самцита
Другује с уздаси,
Низ плећа је спустила
Расплетене власи.

Ни за косу не мари
За те власи плаве,
Што ко златан венац јој
Стоје око главе.

У недељу с другом се
Прстенов'о Ника,
Омрзну јој читав свет
С њега неверника.

А њојзи се заклин'о
Небројена реда,
Да не може живети
Без њеног погледа!

Па сад тужна Смиљана
Горке сузе рони,
Из груди јој узлећу
Уздисаји бони.

Ох, њојзи је заиста
Сињи јад на души,
Све јој цвеће клонуло,
— Рузмарин се суши!

Пред кућом јој певају
Невена и Бојка:
„Смиљана је у селу
Најгора девојка.

Друга лепша момка јој
Преоте девојка —
Она красна пурица
Мијићева Сојка!“

Кидисао јад и јед
На сироту Смиљу,
За час од ње створише
Осветницу вилу.

„Убићу га!“ рече кроз
Очајно јецање,
„Убићу га, мајко, кад
Прође на венчање!

Ево пиштољ, челик тврд,
Не зна, шта је шала,
С њим је Божић прослав'љо
Наш покојни лала.

А ја ћу с њим неверу
По сред срца жива,
Тане нека неверно
Срце му целива!“

* * *

Што се више ближи дан
Сватовског весеља,
Све то већма свлађује
Смиљу немоћ веља.

Од болести орону
Њено нежно тело,
А од јада увену
Њено лице бело.

Ни дићи се не може
Са јастука млада,
Не пиштољем да може
Рука да јој влада.

Кидају се младога
Живота јој струне,
Чуј, у тепком бунилу
Како горко куне:

„Проклет био, неверо,
Све ти мрско било,
Не имао никада
Своје злато мило!“

* * *

Није само Смиљана
Несрећна девојка,
Горке сузе пролева
И Мијића Сојка.

Од када је постала
Млада вереница,
Од тада јој осмех још
Не озари лица!

Он је богат, ал му још
Никад доста злата,
Засени га блистав сјај
Њезиних дуката.

Запроси је у оца,
Овај му је даде,
Тужна Сојка пред оцем
На колена паде.

„Родитељу мили мој,
Не наваљуј на ме,
Не тражи ми срећу ту,
Где не цвати за ме!“

Прекиде је јаросно
Њезин отац преки:
„Ђути, кћери несрећна,
Умукла на веки.

Да не чује у селу
Нико, нико живи,
Женска глава да мојој
Вољи се противи!“

Глас му грми, а око
Љутито му сева,
А Сојка се уклони
Од његова гнева.

Мајке нема, отац јој
Ето огањ живи,
Тужи, јадна, а не сме
Да му се противи.

Ал како ће сирота
За недрагог поћи,
Ох, како ће јадница
Другог љубит' моћи!

Кад се 'вако молила
Свакога осванка:
»Погле, Боже, на мене
И на мога Станка!«

* * *

У поноћи трже се
Сојка из сна свога;
— Све покрива црни вео
Мрака поноћнога!

Ал и дан ће донети
Ова поноћ врана,
— Дуго ли је стрепила
Од овога дана!

Синоћ заспа, да крепи
Душу узрујану,
А санак јој, мелем благ,
Дочарао нану.

Причала је тешки јад
Својој милој нани,
А нана је научи
Да се зла одбрани!

.....

Другарица весела
Невесту опрема,
Она нема осмеха,
— Ал ни суза нема!

Кренуше се сватови,
Све се село слеже,
Смиљином се улицом
Сад песма разлеже.

Али Смиља не чује
Ништа, земно што је,
Она сада анђелске
Слуша милопоје.

У њеној је собици
Свећа усред дана,
Крај ње тужно запева
Њена стара нана.

Угасну јој у грудма
Пламен срџбе веље,
— Неће Смиља осветом
Кварити весеље!

* * *

Престадоше усклици
Јасни раздрагани,
Униђоше у цркву
Свати одабрани.

Ал се сваки препаде
С лица невестина,
Она стоји блеђа још
Од бледога крина.

Задрхтао вिति етас
У несрећне младе,
Кад свештеник стар и сед
Баш пред њоме стаде.

„Имаш вољу?“ чу се глас
Седога пастира,
Па одјекну тишином
Свечаногa мира.

„Немам оче!“ узвик њен
Божјим храмом леће,
„Догнаше ме пред олтар
— Али даље не ће!“

Скиде венац невеста,
Чим је окитише,
А кићени сватови
Сви се скаменише.

Младожења посрну,
А кум га прихвати.
— Таке свате још нико,
У селу не памти!...

* * *

Сојка поста Станкова
Мила љуба верна,

Т. Бечеј, 1896.

Срећа им је велика,
Љубав неизмерна.

А Ника још не стече
Друга миленога,
Неће можда ни стећи
За живота свога!

Кад га види, прошапне
Тихим гласом Сојка:
„Та није га бадава
Проклела девојка!“

Д. Неранцић-Брашованова.

Српски женски интернат у Дубровнику.

Драги госп. уредниче!

Знам да ће Вас занимати да Вам се јавим са мога путовања по српскоме Јадрану, гдје сам се бавио мјесец дана, те да Вас извијестим да су Српкиње Дубровкиње прегле, да оснују женски интернат, који је врло потребан за читаву Боку и Далмацију.

Добротворна Задруга Српкиња Дубровкиња држала је сједницу 14. (27.) јула о. г. Родољубива предсједница госпођа Теодора Бошковић на сједници истакла је потребу једног женског интерната, јер школе у чисто српским селима у покрајини немају женских учитељских снага, а узрок је томе што у Дубровнику нема таквих фамилија, које би држале ученице препарандије, за то су ученице, које долазе у препарандију приморане да станују у кућама католичким и то у таквим, које не обраћају никакву пажњу, или не воде савјестан надзор над њима.

Овако стање доводи до последица да се српски родитељи устежу слати своје шћери у препарандију тако да из цијеле покрајине, која броји преко сто хиљада прав. Срба немају него цигле три ученице у препарандији. Ово мора да доводи у бригу, јер и данас је тако стање да су школе у покрајини принуђене примати за учитељице особе туђе вјере и туђе народности. С тога мисли, да су у првом реду позване Српкиње Задругарке да овој потреби колико им силе допуштају доскоче оснивањем српског женског интерната. Наравно да се за ово предузеће хоће и новчаних жртава, али без жртава нема предузећа.

Према приликама мисли да не би требао за сада велики интернат. На почетку би доста било за дванаест ученица, јер за овај број ученица само покућство коштало би каквих три

четири хиљаде круна. Ову би своту требало икупити код опћина, добротворних установа и приватних лица, а недостатак би покрила њихова задруга.

Текући годишњи трошак око хране, освјетљења, прања, послуге и остало покривао би се мјесечним доприносом ученица, које би се таксирале свака по 60 круна мјесечно. Оне ученице за које се докаже да су сиромашне, а немају штипендију од годишњих 600 круна за њих би се учинио попуст од 20%. На завршетку предсједница моли сестре задругарке да поради овога предмета промисле и поразговоре се; те последице подужег разговора и претресања би усвојено да је заиста потребит у Дубровнику женски интернат; те према томе би једногласно закључено да се почетком школске год. 1909/10. отвори у Дубровнику интернат за 12 ученица. Пошто за ово треба доста предходнога рада, особито ради сакупљања новчаних прилога, израде штатута и др. би именоват ужи одбор од два лица и то: г. г. Никола Бабић тајник и поп Сава Барбић, којима се ставља у дужност да одмах приступе раду, а с времена на вријеме да извјешћују управу задруге о своме успјеху.

Српкиње Дубровкиње не покрећу ово из своје личне потребе, јер све дјевојчице из Дубровника имају свој стан код родитеља, али их је на ово нагнала невоља ради општег добра. У часу када Српству треба највише истинског рада и прегнућа, кад је на наш раскомадани народ устала хала и врана, треба да се организована и свјесна Србадија — мушко и женско заложити боље и достојанственије за опште народне ствари, јер вријеме брзо пролази и за собом оставља последице свачијег рада. Ко се зна и умије наћи у времену у коме живи, он не може пропасти. Српство од нас дјела хоће

и само дјела, а не празне ријечи, свађу и галаму, иначе — не дај Боже, биће доцкан кајање, ако нас вријеме због наше немарности за леђа баца. — Не дајмо да душмани ликују!

Тврдо сам увјерен у бистри и свјесни српски дух, да до тога неће доћи; јер као год што море, баш кад најмирније изгледа, почне се наједанпут комешати и покретати бацајући горде таласе на све стране — показујући своју силу, снагу и моћ, тако ће и наша браћа и сестре поноситог српског Јадрана показати свијету да иза ове тишине, која је у њих владала — умију бити силни и јаки и моћни, када своје народу треба помоћи...

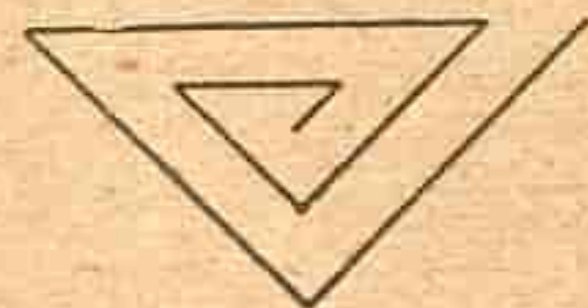
Цијело Српство требало би да помогне ову

нову установу, јер је то српски Дубровник за-служио. За напредак овог интерната јамчи нам свијест Српкиња Дубровкиња и њезине честите задруге, коју красе ова дична и родољубива имена: Теодора Бошковић, Александра Иванишевић, Гордана Вулећић, Марица Буквић и Марица Ј. Перовић, оне ће са срп. свештеником стално водити надзор над интернатом и ученицама. Српкиње Дубровкиње учиниле су своју дужност, а надамо се, да ће оне као и остале Српкиње помоћи и новчано ову корисну установу.

Живиле узорите Српкиње Дубровкиње!

К о њ и ц у августу 1908.

Родољуб.

Д о п и с и.

Чуруг. (*Чурушка женска задруга.*) Величанствен и узвишен је задатак, племенита је циљ сваке женске задруге. У сваком месту, па и у најмањем, треба да постоји женска добротворна задруга. Она је стожер над женскињем у том месту. Какових беда и невоља, сиромаштине и немаштине има у селу, дешава се, да поједина старица болна и преболна у својој дубокој старости нема залогаја хлеба, а била је целога века свога вредна као кртица; има породица, у којој, када осване благ дан, а брижна мајка са сузним очима устаје са постеље, болна гледајући пилиће своје, где мирним сном спавају, а зна кукавица сиња, да нема чиме да их заложити, да нахрани хлебом насушним, па зар и опет није позвана ту женска добротворна рука, да утре сузу у оку мајчином, да пружи помоћи и јадној мајци и гладној дечици јој. Женска задруга је божанствена установа, јер Христос нас је учио, да гладнога нахранимо, болне посетимо, голе заоденемо — те свете речи Небеснога Учитеља нам су управо циљ задруге ове. Па може ли, је ли позванији ико други, него ли племенито срце мајчино, да притече у помоћ. »Ако си учинио једном од малих, учинио си и мени« — вели Спаситељ наш,

Пре неколико година у нашем великом месту — Чуругу основала се женска задруга. Било је тешкоћа и напора, али вредни и уважени наш заузимач око подизања женских задруга, г. А. Варађанин, је у разговору са овдашњом гђом Видосавом Ђуричићком непрестано

подстрекавао, молио, да се заузме, да поради око подизања задруге у Чуругу. Ишло је са великом натегом, не може се, не иде, свуда трње — па ипак поред добре воље једнога дана се и код нас оствари. Испочетка је ишло са натегом, та сваки почетак је тежак и претежак, али издржљивост и добра воља све може. Створила се задруга. Радо и са осмејком на уснама смо гледале ону веселост на лицу појединих чланица, та за Бога, данас су и оне равне својим старијим сестрама, које одавна учинише, па раде, помажу и испомажу сиротињу своју.

Мало беше чланица, наступила је малаксалост, мало је иметка, слабо се даје радити. Наша млада задруга је суштала, па скоро да се разиђе, али што је добро, пропанути неће и не може, не сме, док српско срце бије у грудима честитих задругарака, ваљаних матера, чврстих и вољних чланица. На скупштинама је закључено, да све чланице заиђу по селу, да позову наше женскиње у чланство, како би задруга јача била. Закључено је, обећало се, али извршено није. За што? Само из нехатости.

Треба хтети, па да видиш, куд се лети. Све се може, само када се хоће. Ником ништа нису говориле наше честите и заузимљиве чланице наиме: гђа докторка, као председница, Евица Илића и вредна благајкиња гђа Мара Б. Берића, пареховица. Пошле су по селу у имућније куће, позивајући наше ратарке у задругу. Па шта би? Њихов труд је уродио лепим пло-

дом. Једна дивота, силне се наше старешице — Српкиње уписаше у задругу велећи: Хоћемо, како не би као Српкиње се ухватиле у српско коло, да будемо виђене и чувене, када је нама дао Бог, требамо да смо благодарне на милости његовој. И тако данас наша задруга броји леп број чланица — заузимањем њиховим.

Ох, како се све може, када имаде заузимањем живога света. Нека је јавно изречена највећа захвалност и благодарност тим честитим госпођама на лепом заузимању њиховом, нека им подари милостиви Бог и среће и здравља, а уста сиротиње ће шапутати тиху и благодарну молитву за њих и њихове на дому им.

Треба оснивати женске задруге у свакоме месту, бар ће се српске мајке састајати и поразговарати о лепом, корисном и ваљаном. На посао Српкиње — напред, сиротиња вас моли а за здравље живих, а за душу ваших милих у гробљу!

Баба-Марица.

Вел. Сентмиклуш. После подужег одмора тргла се из сна још доста млада српска добротворна Женска Задруга у Вел. Ст. Миклушу, да пробуди из мртвила за друштвену узајамност и околину своју — српско друштво. Чудно је да се то друштво већ и не да друкче окупити у једно коло, да једно мисли, да истим осећајима дише, да се за исте идеје одушевљава, — већ ретко приређиваним забавама. Оставимо сада то на страну и позабавимо се само пријатним утисцима са забаве, на коју нас искупи именована женска задруга на дан Вел. Госпођине и признајмо јој одмах да може бити задовољна не само за то, што јој гости беху задовољни, него што је одиста потпун успех пожељела са својом чисто српском забавом. Не беше у програму јој страних тачака, ал' беше нешто и више. Кад се први пут диже завеса прекиде жагор веселог ћеретања дубоки дах изненађења и дивљења — ал' чему? Да ли раскошним и ексцентричним тоалетама од финих бриселских, венецијанских ил' шантљских чипака по најновијим моделима париског шика? Не! Дивљење је то једнодушно ал' с одушевљењем и Срба и страних поклоњено тоалетама мање раскошним ал' у значају много скупценијим; тоалетама сашивеним од српскога беза украсеним дивним извезеним првеним јелецима, — тоалетама што се зове српска ношња, а која увек може задо-

вољити и уметничке осећаје финога укуса. Српском ношњом се представиле — љупким лицем — певачице младе Певачке Омладине, која је у програму одпевала под управом г. Косте Десимировића, коровође будимпештанског пев. друштва „Слоге“ три пијесе: „Српски оро“ од Ј. Маринковића, „Болно чедо“ и „Приморски напјеви“ од Ст. Мокрањца толико вешто и гипко, да је буран аплауз била лепа награда младим певачима и певачицама за труд, који уложише, да за кратко време од 4—5 недеља успеју толико, да се у сложном и прецизном извађању и тих тежих композиција могу слободно такмачити са многим старим певачким дружинама. Нека им то заслужено признање од публике буде подстрек на даље гајење српске песме, нека после потпуно успелог првог покушаја наставе рад прикупив око себе све што племенито мисли и осећа и нек даје што чешће прилике публици да ужива у умилном певању српских песама. —

Засладише забаву мили гости својим пријатељским суделовањем. Гђца Дара Поповићева из Вел. Кикинде отпевала је својим чаробним гласом две песме са толико вештине и лакоће, да је занела и електризовала сво друштво. Њен ћемо мио глас својим душевним чулом слуха још дуго чути, а њено певање пуно топлине и осећаја много ће нас пута још развежити — а од тога треба л' веће захвалности. Кад би човечије срце имало од трајне симпатије веће награде, уверени смо, да госпођица Поповићева не би била лишена такве награде. Не припада мање славе ни гђци Ружици Вајдићевој из Вел. Кикинде на виртуоском јој свирању на гласовиру, која се толико уживила пратњом својом у суштину песама, да је ретком умешношћу делила осећаје певачице и певача. Права слава иде и гђци Анђелији Остојићевој, срп. нар. учитељици у Сараволи, на лепом јој соло певању у пијеси „Болно чедо“, иста слава и г. Мити Марковићу срп. нар. учитељу у Сараволи на лепо отпеваним Биничковим песама „Зејноби“. Можете ми веровати, да ова хвала гостију није обична фраза, кад вам кажем, да су чак и несташне госпођице — жељне да се што пре дочепају играња — много тапшале и тражиле једнодушно са свом публиком да се песме понављају. После концертног дела имали смо прилике, да се слатко насмејемо ама сви — и који не беху жељни смеха. Приказан је кратак

шаливи комад „Професор води жену на бал“, у ком је сврш. приправник г. Мита Десимировић у улози нервозног и расејаног професора својим савршеним играњем и својим врло добрим партнерима: гђцом Јулком Керпенишановом, гђцом Јованком Конићевом и г. Мишом Конићем измамио уздах публике: „Ах што беше тако кратко.“ Женска је Задруга захвална својим помагачима на челу са њиховим врлим коровођом и ретко одушевљеним омладинцем, Костом Десимировићем, што ју суделовањем пријатељски помогоше; а ми смо захвални Женској Задрузи Српкиња Вел. Сенмтиклушанака што је знала побирати тако одабране помагаче и створити онако лепо одушевљење, а из чисте захвалности на том умењу њеном желили би, да нам што чешће даде прилике, да јој будемо захвални. Тим радом цветаће јој сваки други рад.

Да је и материјалан успех потпуно задовољио Женску Задругу, доказ је тому тај, што је на каси пало до 450 Круна; добровољне прилоге су дали: г. г. Г. Шимоншић кр. бележник 20 кр., др. Влада Стојшић 10 кр., др. Нестор Опреан 8 кр., удова Милица Михољца 6 кр., Александра Николић 4 кр., браћа Прохаска

5 кр. 20 пот., Лео Фишоф 5 кр., Бела Ритих 5 кр., др. Хајрих Кашовиц 2 кр. 60 пот., Јован Ђорђевић 2 кр. 60 пот., парох Душан Загуровић 2 кр., админ. пар. Жива Јанкахидац 2 кр., Петар Агрима 2 кр., Титус Јовановић 2 кр., Ђура Николић 2 кр., Ђока Алексијевић 2 кр. уд. Митра Јанковић 1 кр. 60 пот., Ст. Стојић учитељ у Помазу 1 кр. 20 пот., Ст. Иванић 1 кр. 20 пот., уд. Емилија Радовић 1 кр., Јаношу Д. 1 кр., уд. Стевана Лефковића 1 кр., Ст. Стеванчев трговац из Срп. Чанада 1 кр., Миша Станков 1 кр., Аркадије Јанковић 1 кр., Илија Стојић 1 кр. Шандор Аспрић 80 пот., Милан Штетин трговац спом. 80 пот. Душан Керпенишан 80 пот., Шандор Керпенишан 80 пот., Ђока Ивашковић 80 пот., Браћа Терзић 80 пот., Н. Н. 80 пот., Тоша Бачић 60 пот. Шире Леваи 60 пот., Јоца Јанковић столар 60 пот., Ђурица Бачић 50 пот., Цуна Павлова 40 пот., Иса Васиљевић 40 пот., Јован Маус 40 пот., Ромулус Бачић 40 пот., Миливој Милутиновић 40 пот., Аурел Фунар 20 пот., Ци-на Малацкова 20 пот., Јосиф Регец 20 пот., Драгомир Дишић 20 пот., Фердинанд Вложак 20 пот. Свега 102 круне 30 пот. Нека је исти-ма и овом приликом изречена топла захвалност.

α — ω.

ДЕДА СИМА.

Нисте познавали а можда ни чули о нашем деда Сими?

То вам је био човек, каквих је међу млађим нараштајем тешко наћи, искрен и до крајности поштен. Још пре тридесет и пет година дошао је у наше село, па како је место општинског послужитеља (бирова) било упражњено, то га на препоруку једног његовог познаника и изабраше.

Ал' и јесте био за бирова створен, поштен и праведан, свакоме је омилио, па зато целог свога века није ни паре дао за храну, цело село га је хранило. Мало код попе, натароша, учитеља, мало код сеоских газда, а богме ни сиромашнији га нису отерали с' врата, јер је он свакоме требао.

Ако имаш времена Симо — рекао би по неки — дођи да нам пом гнеш воз истоварити, или: да ми помогнеш да завршим пласт јер изгледа, да ће скоро киша ударити.

Неко би опет рекао: Молим те Симо, да ми мало дрва нацепаш, или: очистиш снег испред куће, или: да ми помогнеш сутра ћемо клати свиње.

Наравно, да за све те услуге његове, људи су га и награђивали и припознавали му то. Само је имао једну ману. Где се славило крсно име, ту је још зором дошао да честита, па мало по мало, од једно до другог, па тако до мрака, а он није умео казати нећу, а ракија је враг, јер тај дан није било од њега рачуна. Десили се крштење, а црква баш преко пута општинске

куће, и баш он мора да се деси на шору, кад домаћин пронесе под пазухом погачу — Бож' прсти — баш као точак, и канаве ракије, па се оба мириса слила уједно, те мирише као бо-силјак. Ех баш га маме! Но не би он отишао за живу главу док домаћин не рекне: Хајд Симо преко.

Једном речју, деда Сима се увек нашао на ономе месту, где ракија и вино главну улогу играју. И у таким приликама постајаше тако слаб, да се увек побеђен враћао дома. Но није то тако велика махна, која се не да оправдати јер она крај других врлина ишчезава.

А колико се пута само заверавао да ју ни окусити неће! Своју годишњу плату, која је износила пуних педесет форината аустр. вредности, гледао је да сачува — као што је говорио — за старост, јер није никако хтео у случају болести у болници да лежи, вели — да је његов стриц и умро тамо. Али јест. Та врашка крчма, и он баш преко пута, па како он мало на клупу, а крчмар са великим крњим бокалом. Кључ се окрете у старој брави, па тек „квр“, а врата се подрумска отворише, затим и опет „квр“ а врата се затворише. Деда Сима почне да проклиње и те мајсторе, који наместише подрумска врата са улице, почне да пљуцка, па најзад — устане.

Мисли и мисли, све на једно смисли, поглади брке, па хајд преко, и тако до подне. Црквени часовник поче да избија, ал' не можеш ни набројати, мора да је опет покварен, ма да није никада ни ваљао. Броји деда Сима — већ му досадило — и упути се општинској кући, провири у »канцеларију« и кад не виде никога од господе, уверен беше, да је подне. Лагано уђе у своју собу, која је одмах до буваре била, отвори дрвено сандуче, које је канапом везивао — јер није имало браве — и почне да броји новце.

Тако је свагда радио, кад год би из крчме дошао. Затим би незадовољно климнуо главом и прошаптао: никад више.

Ето и зиме, кожух и опаклију треба окрпити, а богме мајстор Мита без три банке неће ни иглом убости. Па тек чизме... па духан...

Тако би деда Сима вазда сам разговарао. Једном га затекох крај сандучета, које беше широм отворено, могла сам га до најмање ситнице посматрати.

Боже благи! Каквих ти ту ствари није било. Лула целих и покрханих, камиша кратких и дугачких, клинова разне величине, дуванкеса плетених и кожних и разних других ствари. Цела збирка. Но међу осталим, упаде ми у очи једна лепо извезена девојачка марама. Загледах се. Но у тај мах опази ме деда-Сима, скочи и затвори сандуче, та у њега још нико за ових тридесет и пет година завирио није. С тога су многи држали, да у њему мора бити доста новца, кад га тако чува.

Каква је то махрама? — упитах га. Но он ми не рече ништа, махну руком и дубоко уздану.

Сад ми дође јасно, зашто се није никада женио, та и он је био млад, и њега су девојке бегенцале, шта није радила Перса Драгићева да га занесе, све је врачаре редом обишла, и ни једна јој није помогла.

Сима је није ни гледао, ма да је била и млада, лепа и богата удовица — јер је свагда говорио, да се неће никада женити, но узрока није казивао.

Та махрама — мислила сам — стајала је свакако у вези са његовом прошлосту. Молила сам га више пута, и увек ми је молбу одбио. Но једнога дана — када и опет понових жељу — узе ме за руку, одведе ме до клупе, седе а и мени показа, да то исто учиним. Као што знаш — поче тихо — ја сам из Бачке из села К. Рано сам остао сироче, било ми је девет година. Свога рођенога нисам имао, до једног даљњег ујака, код кога се понудих да служим за хлеб и одело.

Доста сам рђаво живео, те године беху најгоре за мене. Постао сам старији, разборитији, па и тада човек кадгод погрешити, те ме је ујак често карао. У селу су ме сви волели, нећу да се хвалим — био сам вредан и веран, па није ни чудо.

Једне ноћи чувао ја овце, па мало заспао, а оне мало по мало те одоше у жито Жике Антића. На моју несрећу наиђу субаше, те отерају овце у обор, а кад се ја пробудих — нема оваца. Тражио сам их у свем атару, нема их, а ја жалостан хајд' кући.

Провирим у обор а овце у њему. Капија забрављена, нисам се могао помоћи.

Лепо ће ме ујак дочекати док му кажем — помислим, и почнем бројати, колико ће морати платити субашама за потрицу. Уплашио се ја

кад сам набројао. Кажем ујаку шта је и како је, а он грди, а пала је богме и по која ћушка. Сутра ме је отерао.

Куда ћу Боже? — помислим — кад ево ти бате Дамјана — тако смо га сви звали — први газда у селу.

Море Симо, куда ти? — упита. Не знам ни сам, отерао ме ујак — велим ја.

Па хајд' к' мени — рече. Ја ћу те хранити и одевати, само буди добар и вредан. Бићу бато, као што знаш, нисам ни био рђав.

Ту застаде деда Сима. Извади из зуба лулу која му се већ угасила била, узе из шпага дуванкесу, натрпа из ње дувана, сави колено, упали жигицу, која му је увек за ухом заденута била, повуче неколико густих димова, као да је најбољи херцеговачки духан и настави: Укратко ћу ти испричати.

Пет година дана служио сам га верно, најпосле сам оставио кућу његову и село моје за навек, а ево зашто: Била у њега лепа ћерка, Мерима се зваше, лена као зора кад заруди. Вита и поносита, јединица у оца и мајке, па је чували као зеницу. Волели је први момци у селу, ал' она није ни једнога гледала. Па — волео је и ја.

Ту саже деда Сима главу, поцрвене, а у оку му се указа суза.

Кад би ме погледала, а кроз мене све мрави пролазе, па тај поглед био је тако милостиван, да ми је у срце продирао. Све сам се бојао, да ће провидити у дубину мога срца. Шта бих тужан радио, кад би дознала да је волим? У земљу бих пропао од срамоте.

Ако косимо жито — она за мном руковеда, ако возимо — она на моји коли додаје ми сноплје. Ако вечерамо — она бајаги увек случајно седне до мене. И мислио сам да ме воли, и нисам.

Једног вечера, одем ја у гумно да донесем коњима сена. Ја тамо, а она па пред мене.

Вели ми: Тебе тражим, проси ме Милан.

Од куда мени то да каже — помислим ја. Па?

Па нећу.

Зашто?

Не волим га.

Па кога волиш?

Ти га знаш.

Саву?

Није.

Љубу?

Није.

Па кога?

Тебе Симо — рече тихо.

Ја се сав онесвестио, пала ми на груди, ја је пригрлио, уста нам се додирнуше и то нам је био први пољубац.

Заборавио ја за сено.

Она ми се завери, да не ће поћи за другога но само за мене, да ће Бата допустити, а ја сиромашта слуга оца њеног веровао сам, док ме не обузе слутња, да то не ће и не може бити.

Многе је просиоце одбијала, али за мене није смела никако спомињати, док је најпосле не натераше.

Кад сам чуо да је испрошена, отишао сам у воће и премишљао, шта да радим, куда да пођем. Овде нисам могао више остати. Кад зашуста женска хаљина, окренем се и угледам Мериму бледу и уплакану, спусти се поред мене и стаде јецати. Ухвати ме за руку, наслони ми се на груди, које хтедохе препући, а није могла ни речи проговорити.

Нисам могао издржати тај бол, скочим гушећи се у сузама и сам, узех јој мараму којом је сузе брисала, пољубим је још једном, и идући дан оставих као махнит кућу њену оца за навек. Она се удала — то сам после чуо — и није сретна. Ја сам јој се заверио да се не ћу никада женити, па ево сам реч и одржао.

Сад знаш — заврши деда Сима своју љубавну историју, чија је оно марама, која ми је драга као и Мерима, јер ми је она једина успомена на њу.

Гледала сам га зачуђено. Човек прост, необразован, па толико љубави и пожртвовања, да ју је напустио без приговора, јер је увидео, да тако мора бити, а само за то, што је сиромаш. Деда Сима као да погађаше моје мисли: Шта? Ти као да се нечему чудиш? Или зар ми немамо срца? Или га имамо па је од камена? Ох! да могу да ти га покажем како је још и сада болно, тада би се уверила. — — —

Деда Сима је јако оболео, једва иде, мучи се. Пред четврт часа његове смрти још је последњу дужност своју учинио, пустивши коње из обора, које је субаша у потрици ухватио. Ушао је у своју собицу, изнемогао пао на постељу, са које се није више ни подигао. Ни читав сат није потрајало, а он је — издахнуо.

Слаба светлост осветљавала је мрачну собицу, у којој се жене искупиле те га наместили.

Ево и црквењака, где са кључевима жури, да објави народу тужну вест.

Звоно је тако тужно зазвонило, да се и свећа у собици уздрхтала.

Дођоше и општинари и отворише дрвено сандуче, у коме нађоше поменуте ствари, девојачку мараму и нешто новца.

Направише му леп сандук, узеше највеће дрво, из кога истесаше леп крст, који је надмашао све крстове у гробљу. И име су на њему изрезали, па и обојадисали.

Његова последња воља — коју је пред смрт саопштио — извршена је, да се и она марама са њим сахрани.

За сандуком га није нико оплакао, и ако се цело село било искупило, но може бити да га је у даљини једна душа истински ожалила.

Звоно још једном тужно зајеча, кад га у гробницу спустише, као да је и оно последње збогом хтело рећи.

После кратког времена, по смрти деда Симиној, видеше људи једну стару жену, која је на гробу му клечала и гроб му прелила.

Да то није била лепа Мерима? Још неколико дана споменуло се име деда Симино, а затим пређе у заборав, као да га није никада ни било.

Судбина свију малих људи.

1894.

Вукосава.

FINALE.

Легла је, уморена тешким дневним радом — и заспала је. Сан ју је однео у простран неки врт, где се све спремало на дуги зимњи одмор.

Између голог грања и са њега опалог лишћа, стајало је једно ружно стабло, које је, окруњено својим последњим цветом, личило одјеку отпеване песме... Пред њим је стајао човек, зрео, у опадању већ, као и цела природа око њега.

Стајао је и гледао — неко време тупо, а затим као са неким лаким жаљењем — у крупни, расцветани ружин цвет, а у један мах осетио је шта више и вољу да га узбере — е да би га спасао од мраза.

И потеже за ружом; и једва је се таче — она опаде... Док су му низ руку милили листићи руже, који су падали на остало опало лишће, њега прође нека лака језа; затим осети као неку одвратност, која га је гонила, да

се окрене од ружина стабла — без цвета... Ту му се показа један, до сада ружом заклоњен, неразвијен пупољак. Он му се необично зарадова. Стајао је и даље ту, чекајући, као, његов развитак.

А пупољак се, под његовим топлим погледима, заиста поче развијати и поче га, набрзо за тим, опијати својим свежим мирисом.

Човек се још ближе примаче стаблу. зариије лице у трновите гранчице његове, и дотаче се уснама већ полуразвијеног пупољка. И сад тек осети он потпуно опојну снагу његову; и сад тек уочи он необичну лепоту његову, а рука му се нехотично диже — да га узбере. При том покрету осу се на њу жути прашак, што се пресипао из чашице опале руже.

Њега и сад прође лака језа. Чинило му се да га нешто, благо као суза, опомиње да остави тек полуразвијени пупољак, да се и даље развија...

Он се заустави. Поглед му и опег паде на голу чашицу опале руже, а она поче под његовим погледом, као под додиром сликареве кичице, руменити — постајати зрео плод...

Човеку се тај плод сад учини смешан и он му се отворено подсмехну; затим му се учини да он баш ружи стабло, које поносито држи на себи лепи пупољак, и он га — без размислања — откиде. У исти мах дође му жеља да сазна: какав је кус тог плода, који — овако црвен и са сасушеним, црним врхом својим — личи веселом „пајацу“ — можда тужне душе. И он нагло загризе у зрели плод тај, а још брже избаци из уста одгрижени део и изрече гласно:

„Опоро!“...

Пупољак се, међутим и даље развијао и све заносније мирисао и мамио себи мирисом већ опијеног човека. А он, опијен тако, наже се још једном над њим, зарии лице у трновите гранчице — не осећајући, да му оне стварају озледâ — и без оклевања отрже пупољак и притисне га на своје груди.

* * *

Она је све то у сну гледала и подједнако је жалила загрижени и одбачени плод и лепи, развијени пупољак — и плакала је над њима.

У том се пробудила и као будна мучила се да и даље верује: да још сања „опори“ разгрижени плод и отргнути пупољак — али је и сувише јасно било, да је будна и да оплакује сада Finale свога живота и Finale једног девојаштва.

М. Великовецка.

Г Л А С Н И К.

Трговачка омладина у Нов. Саду, осветила је на св. Илију о. г. своју друштвену заставу и том приликом приредила је лепу забаву у корист своје благајне. Забава је била лепо посећена и донела је друштву лепе моралне и материјалне користи.

Промоција. Дана 5. (18.) јула с. г. промовисана је на бечком свеучилишту врла и ретко собразована Српкиња, г-ђица Мара Ђурићева, кћерка негдашњег поджупана сремског пок. дра Јована Ђурића и удове Стаке Ђурић рођ. Адамовић. Г-ђица Мара Ђурић полагаала је све своје испите с одликом, па и овај последњи. Њена је струка била на свеучилишту: историја и географија, те је и узела за своју дисертацију Сеоба Срба у Русију око половине XVII. века.

Г-ђица Мара је тим осветлала образ својој доброј мајци и целом српском народу из кога је поникла. Желимо јој успеха и у будућем животу и раду, а њено ће Српство знати признати труде и подвиге њене. Живела!

Исто тако бележимо радосну вест, да је и друга наша одлична Српкиња г-ђица Зора Прица, ћерка пок. проте глињског Данила Прице, промовисана 3. (16.) августа о. год. на Циришком свеучилишту за доктора филозофије. Она је отпочела своје штудије на новосадској срп. вишој девојачкој школи, па је после продужила у Цириху, Липиском (Лајпцигу) и Лондону, те је завршила с одличним испитом опет у Цириху и из модерне филологије (енглеског и француског језика) и педагогије. Вратила се сад у Травник матери на одмор. Живела и срећна била!

Наша г-ђица Зора Прица слала нам је сваке године по нешто и за наш лист, па и ове године послала нам је своје утиске са острва Корзике, (види бр. 6.) где је са својом пријатељицом провела неколико дана ускршњег одмора.

»Просвјета«. Српско православно друштво у Сарајеву, које постоји већ седам година и које из добровољних прилога испомаже сиромашне ученике и ученице из Босне и Херцеговине, који се уче на средњим, вишим и стручним школама, имало је јула месеца о. г. своју редовну скупштину, у којој су поднети извештаји о раду тог друштва за прошлу школску годину. Из тог

извештаја се види, да је то друштво за прошлих седам година издало на разне потпоре и штипендије 250.000 К, а има на расположењу још 200.000 К. За идућу школску годину одредила је скупштина 70.000 К потпоре за своје питомце и питомице.

Изложба. Српско пољопривредно друштво које стоји под највишом заштитом Њ. В. краља Петра I. приређује у Београду од 28. септембра до 2. октобра о. г. по ст. кал. изложбу из воћарства, винсградарства с подрумарством, пчеларства и рибарства.

Нова Добротворна Задруга Српкиња. Из позива за забаву с игранком у Бос. Новом сазнали смо, да постоји и тамо Добротворна Задруга Српкиња, којој је председница г-ђа Мара П. Дрљача. То је до сад једанаеста задруга у Босни и Херцеговини. Ми се радујемо тој појави и чудимо се, да нас нико до сад није отуда известио о постанку исте задруге.

Забаве: Добротворна Задруга Српкиња у Бос. Новом приредила је забаву с игранком на дан св. Мајке Ангелине, 30. јула о. г., као дан својег крсног имена, у корист друштвене благајне.

Добротворна Задруга Српкиња у Српском Вел. Сентмиклушу приредила је беседу с игранком у корист друштвене благајне на дан Велике Госпојине (15-28, августа) о. г. уз пријатељско суделовање г-ђице Даре Поповићеве и Ружице Вајдићеве из Вел. Кикинде и г. Мите Марковића учитеља из Мокрина, као и срп. певачке омладине из места.

Српска ђачка омладина у Бос. Петровцу, приредила је 17. (30.) августа о. г. забаву с игранком, од које је чист приход ишао половином друштву „Просвјете“, а половином Добротворној Задруги Српкиња у Бос. Петровцу. Прилоге са стране прима г. *Коста Кршановић*.

Српски Соко у Бањој Луци, приредио је на св. Илију о. г. забаву с игранком, у корист градње соколске вежбаонице.

Једанаести конгрес наших српских земљорадничких задруга. Одржан је 12. (25.) и 13. (26.) августа о. г. у Беловару (Беловарско-Крижевачка Жупанија) уз велико саучешће чланова и народа.

На завршетку II. четврти, т. ј. 30. јуна о. г. било је свега 265 српских земљорадничких задруга у Савезу.

Осим тога има већ врло леп број основаних задруга, које чекају само на судску потврду, а и леп број задруга у оснутку.

Нове земљорадничке задруге основане су у Србу (личко крбавска жупанија), у Угриновцима (сремска жупанија), у Црепаји (торон. жупанија), Срп. Тишошу (барањска жупанија) и у Брувну (личко крбавска жупанија) у Бриљаници (беловарско крижевачка жуп.), у Градишту (пожешка жуп.) у Дечу (срем. жуп.). С тим има досад 273 земљорадничке задруге на овој страни.

Освећење Привредниковог Дома у Загребу. Овогодишња скупштина друштва Привредник закључила је да се ове јесени т. ј. 10. (23.) септембра освети нови дом кога је то друштво на поклон добило, а уједно да се свечано забележи и десетогодишњица тога рада.

Прослава грофа Лава Толстоја. 28. августа (10. септембра) о. г. навршило се равно 80 година, како је угледао света знаменит и један од највећих светских песника филозофа, и књижевника, Рус гроф Лав Николајевић Толстој. Цела Русија а с њоме и сви просвећени народи узели су учешћа у прослави тог великог руског мислиоца. Његова дела превађала се скоро на све европске језике, па и ми Срби имамо многа његова дела у преводу, те смо упознали његову величану и дубину духа. Слава Русу Лаву Толстоју! Живео!

Сиротињски дом у Рисну. Пок. Димитрије Ђуров—Љубатовић Ришњанин основао је задужбину, која носи његово име, из које се подигао 1890. г. а ове године осветио и отворио Дом за убоге. Дом је подигнут на вису Ртцу, између Рисна и манастира Баше. Има соба за 20 особа, које су снабдевене лепим и солидним намештајем. У заводу је примљено већ 4 сироте старице.

ЧИТУЛА.

† Јелисавета Димић, чланица Добротворне Задруге Српкиња Новосаткиња од постанка жена, претплатница нашег листа од постанка његова, верна супруга угледног и поштованог суграђанина нашег Јоце Димића, поседника, пуница

наших пријатеља Исе Дебелачког, поседника, и Ђ. Велисављевића, управитеља Српске Банке у Загребу, добра Српкиња, примерна мати и домаћица, напрасно је преминула 11. (24.) августа о. г. у 73. години живота. Вечан јој спомен!

† Еуфросина пл. Еремић. Наша врсна чланица и бивша одборница Добротворне Задруге Српкиња Новосаткиња г-ђа Олга уд. Славнић, и г-ђица Бела пл. Еремић изгубиле су 6. (19.) јула о. г. своју добру мајку Еуфросину, у купатилу Глајхенбергу, где је отишла да проведе ово лето. Покојницу су пренели у Будимпешту и тамо у срп. правосл. гробљу сахранили поред брата пок. Емила Димића, бившег куријалног судца. Вечан јој спомен!

† Софија (Цоца) Ђорђевић рођ. Миљковић. Краљевско српско позориште у Београду изгубило је 26. јула (8. августа) своју одличну глумицу Цоцу Ђорђевићку, ћерку пок. Веље Миљковића, познатог глумца код срп. народног позоришта новосадског. Покојницу је цео Београд одликовао и из милоште ју звао Цоца, место Софија; да ју је оплакивао показало се и на оном импозантном погребу, на коме се слегао скоро сав Београд. Вечан јој спомен!

† Габријела уд. Веселиновић рођ. Николић. Тражећи лека својој дугој бољи у санаторијуму Маргитлигету код Будимпеште, завршила је свој овоземни живот г-ђа Габријела Веселиновићка, ћерка удове Јулијане Николић протинице из Сенте, мати сенатора вароши Сомбора г. Милорада Веселиновића и рођена сестра удове Јелене Поповић из Сенте и удове Катице Манојловић-Данчкинице из Новог Сада, бивше многогодишње одборнице Добротворне Задруге Српкиња Новосаткиња. Тело ове незаборављене покојнице пренето је у Сенту и тамо уз многобројно саучешће сахрањено у породичну гробницу. Мир пепелу њену!

† Зорка Кујунџић рођ. Татић. У пуној снази у 30. години млађаног живота упокојила се 10. (23.) јула о. г. у Београду честита и красна жена варошког лекара и администратора листа »Здравља« дра Воје Кујунџића, а ћерка пок. Пере Татића, адвоката и бившег градоначелника вароши Београда. Покојна је Зорка рођена сестра Милутина Татића, зета г-ђе Нане Натошевићке и Паје Гостовића, те је била позната, омиљена и поштована од многобројних пријатеља ове угледне породице новосадске, те од срца жале овај млад и честит живот. Нека Бог утеши сав друга и многобројну својту покојничину а покојници одреди место у рајским насладама!

† Ката Мирилова рођ. Татић. Честита жена, добра и примерна мати наших ваљаних трговаца Жарка и Мирка Мирилова, а бивша учитељка бачко-фелдварска, упокојила се после

кратке болести 14. (27.) јула о. г. у 64. години живота. Вечан јој спомен!

† **Радоје Домановић.** Изврстан књижевник и велики сатиричар српски Радоје Домановић преминуо је у Београду 4. августа о. г. још млад и пун радне снаге. Његов „Страдија“ и његов „Краљевић Марко по други пут међу Србима“ задржаће му вечну успомену међу Србима. Он се спремао за професора и професоровао је на више места у гимназијама; али је са своје слободне речи и пера био много гођен. Бог да му душу прости!

† **Васа Стефановић** трговац из Беле Цркве и супруг Катице Стефановићке рођ. Добричић, наше многогодишње претплатнице у Белој Цркви, упокојио се 4. (17.) јула о. г. у 61. години живота. Вечан му спомен!

† **Боривој пл. Нинчић.** Угледна породица Владимира и супруге му Маре пл. Нинчић из Велике Кикинде изгубила је 11. (24.) јула о. г. свога јединца Боривоја, ученика IV. разреда грађанске школе, у цвету младости његове, у 17. години живота. Ојађеним родитељима изјављујемо саучешће, а покојнику нека даде преблаги Творац рајско насеље!

† **Божо Новаковић,** родио се на Приморју, а прешао још 1864. г. у Црну Гору као учитељ, отуда је 1867. г. отишао у Србију (у Београд) на даље образовање и вратио се опет у Црну Гору као професор. Професоровао је у гимназији, девојачком заводу и богословији, где је био ректор. Био је учитељ Књажеве старије деце и у опште заслужан за Црну Гору. Вечан му спомен!

† **Глиша Вучетић.** Наш пријатељ и сарадник др. Никола Вучетић, лекар и књижевник из Београда изгубио је свог брата, а наша са-

радница, гђица Љубица Вучетићева, чиновник код српске кредитне Банке у Београду, изгубила је свога милог бабајка, Глишу Вучетића, 5. (18.) јула о. г. у 62. години живота, благајника порезног у Вировитици. Сродници нека приме наше саучешће, а покојнику нека је вечан спомен!

† **Љубиша (Лукијан) Михајловић.** Последњих дана јула месеца преселио се у вечност у 59. г. живота негдашњи учитељ новосадски Љубиша Михајловић, који се по смрти своје добре супруге Анђе рођ. Балта, покалуђерио и као администратор парохије у Вемени (Бараньи) напрасно упокојио.

† **Радослав Хорват.** И други бивши учитељ новосадски упокојио се у Куманима (Банат) у кругу своје деце Душана, апотекара и Цвете, учитељице, 27. јула (9. августа) у 69. години живота. Оба су били добри учитељи и изврсни појци. Овај последњи биран је и за управитеља школског, а од српске занатлијске задруге Новосађана одликован је за заслуге избором за почасног члана тог друштва.

Вечан им спомен!

† **Сима Мучалов.** У Темишвару се упокојио један срећан човек, коме је све од руке полазило, чега се год латио, и тако је од малог имања, које је после својих родитеља примио дотекао, да је постао велепоседник неметски (у Банату). То је био Сима Мучалов, родом из Бачког Мартоноша. Упокојио се 17. (30.) јула у Темишвару па тамо је сутра дан и сахрањен у својој 67. години живота. Био је члан Матице Српске, члан српског народног позоришта и члан градеке српске православне црквене општине у Темишвару. Вечан му спомен!

Б Е Л Е Ш К Е.

П Р О С В Е Т А.

Митрополија Карловачка.

Српски учитељи из Краљевине Хрватске и Славоније основали су своју учитељску задругу утврдивши споразум и примивши правила, која су донели на свом првом скупу у Загребу држаног 17. (30.) јула о. г. Уочи тога дана држала се конференција, која је претходно удесисе, што је за скупштину било спремљено.

Истина, да је ово удружење поникло још прошле године, али је сад правилима утврђено. Лист „Српски Учитељ“, који је излазио у Загребу био је претеча и подстрекач овог удружења.

У ово удружење ступило је 24 ереска српска учитељска збора.

КЊИЖЕВНОСТ.

С Дунава на Дрину. Путопис у бању Ковиљачу и околину с погледом на живот народа српског у тим крајевима. Са сликом. Написао Мита Ђорђевић. У Новоме Саду. Српска штампарија дра Свет. Милетића. (Прештампано из „Заставе“). Цена 40 потура.

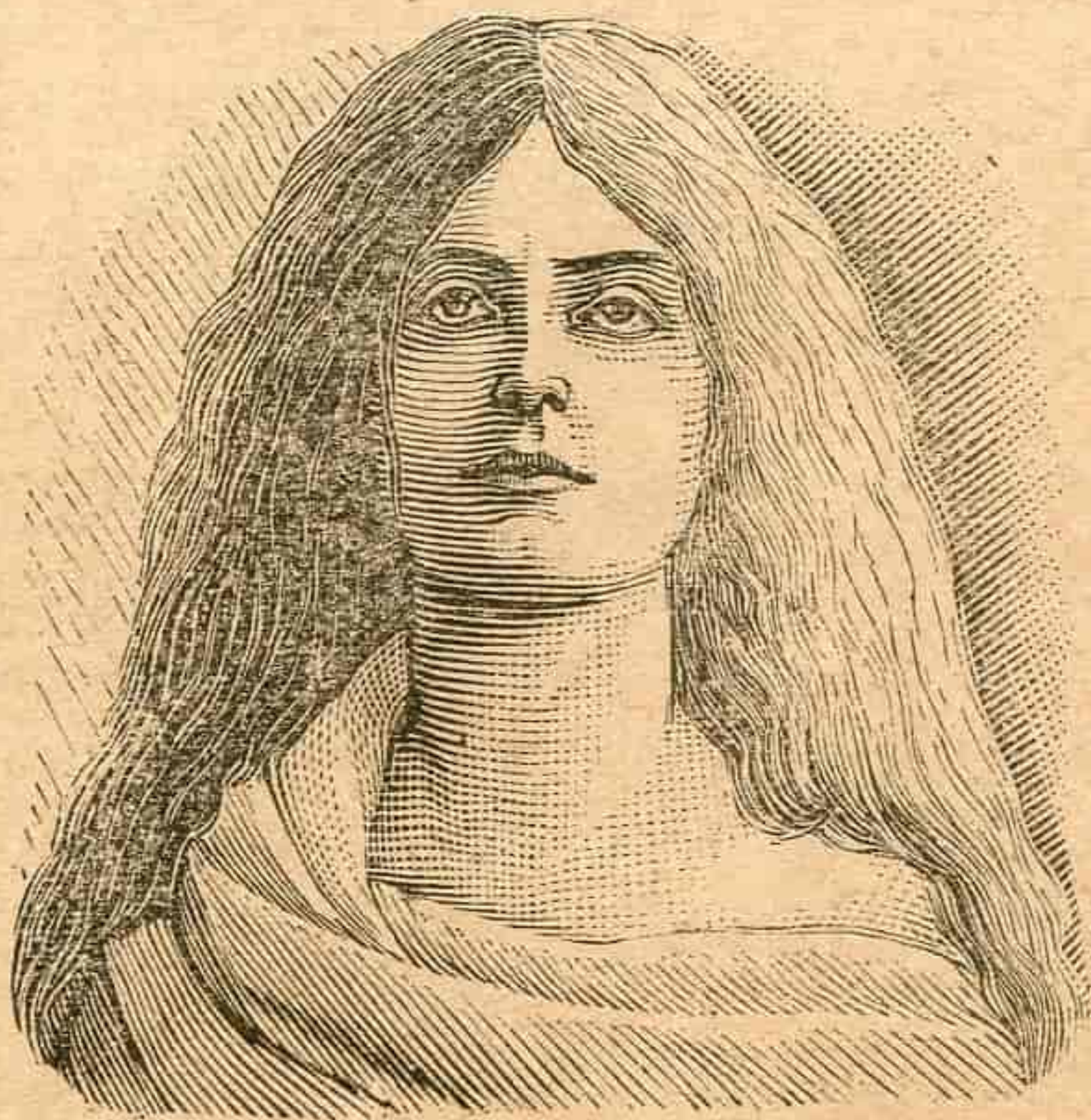
ЈАВНА ЗАХВАЛА.

Г. Павле Јањић велепоседник из Беле Цркве поклопио је Добротворној Задрузи Српкиња Панчевачких 100 кр. чиме је постао задружним добротвором, те му се овим путем изриче наша најтоплија захвалност.

Из седнице управног одбора Добротворне Задруге Српкиња Панчевачких држане 24. јула 1908.

В. Летићева
перовођа

Анка К. Милутиновића
председница.

ПИГМЕНТИН

Ако Вам је коса седа па желите на једноставан начин бојадисати, или ако већ сада употребљујете коју боју за косу

ОСТАВИТЕ ЈЕ!

Употребљујте само ПИГМЕНТИН, *ново средство за бојадисање косе*, које косу лепше бојадиса и то наравно *светло браун, тамно браун и најлепше црно* без да оставља флеке.

Коса, брада или бркови, који су са пигментином бојадисани остају увек једнаки и боја се више не може опрати, само када коса изнова порасте, онда се опет мало бојадиса, иначе је бојадисање јако једноставно, и за пет часака (минута) може свако дете бојадисање извести.

Након бојадисања може се глава по вољи прати и разним стварима мазати, боја остаје увек лепа.

Цена

1 боца Пигментина К 3.—

Имате ли бледо лице?!

La bella Bieta

падомешта шминке, пасте и руменила. Само неколико капи La bella Bieta растарите сунђером по образу, одмах ће се најлепше руменило на лицу показати. La bella Bieta је нешто најсавршеније са сваког ко је блед у лицу, јер не бојадиса црвено, него изванредно лепо ружичасто и зато ће за увек остати најобљубљеније.

Ако Вам је кожа осетљива, испуцана, наборана, бубуљичава, или ма како искварена, онда немојте дуго оклевати, што пре, умивајте се са Нобилиор сапуном и масирајте лице са Нобилиор Кремом, а после Нобилиор Крем, која све нечистоће одстрањује, пољепшајте лице са Нобилиор Пудером, исти је после Крем на кожи невидљив.

Цена је, Нобилиор Крем К 1'50, Нобилиор пудер К 1'50, Нобилиор сапун К 1.—, La bella Bieta К 1.—.

Горе наведени препарати разашљу се из

„NOBILIOR PARFUMERIE и новој звезди“ ЗАГРЕБ, Илица 33. S.

За јесењу сезону

стигао ми је врло богат
избор

у мушкој и женској
конфекцији

као и највећи избор у

**ЖЕНСКИМ КОСТИМИМА,
ШОСОВИМА, ВУНЕНИМ И
БАТИСТАНИМ БЛУЗАМА,**

све по најмодернијем енглеском
и француском кроју.

Послуга је уз најумеренију цену
код српске фирме

П. Н. МОМИРОВИЋА

у Новом Саду, Главна ул. бр. 3.

4—12

ПОГРЕБНО ПОДУЗЕЋЕ
и стовариште надгробних споменика
ПАЈЕ МАРКОВИЋА у Н. САДУ

у средини дунавске улице, телефон број 168.

Филијала: погребно подузеће „Конкордија“ пређе
Ђуре Стојковића, Ћурчијска ул. бр. 15.

Држи вазда огроман избор сва
коврсних камених надгробних
споменика. Натписе изрезује
најсавршеније, а позлата дупла
и дуготрајна. Велики избор мрт.
сандука, венаца, покова и це-
локупне опреме за погребне Це-
не строго солидне а послуга
најтачнија. 140 38 52

СЛАНО КУПАТИЛО

у СТ. СЛАНКАМЕНИУ

отвара се 1. маја, а сезона траје до 1. октобра.

Друштво је саградило 2 зграде са 40 елегантно намештених соба. Цене су од К 1'20 до К 5.—

Осим тога има рестаурацију са добром и јефтином кујном и добрим пићем. 5—5